

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Соціальні права людини»

Рівень освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітня програма	«Соціальна та молодіжна робота»
Тривалість викладання	3 семестр (5,6 чверті)
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	2 год. на тиждень у 5 чверті 1 год. на тиждень у 6 чверті
практичні:	2 год. на тиждень у 5 чверті 1 год. на тиждень у 6 чверті
Мова викладання	українська

**Кафедра, що
викладає:**

Державного управління і місцевого самоврядування
(ДУМС)

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти
Онлайн-консультації: Shumliaieva.I.D@nmu.one

Викладач:

Шумляєва Ірина Дамирівна

к.держ.упр., доцент, доцент кафедри

E-mail: Shumliaieva.I.D@nmu.one

1. Анотація до курсу

Побудова в Україні низки сучасних інститутів, необхідних для реалізації ідеалів соціальної держави, обумовлює важливість вивчення теоретичних засад встановлення і гарантування соціальних прав людини, а також здобуття практичних знань щодо їх реалізації, захисту і охорони. У даній дисципліні, яка відноситься до фахових обов'язкових відповідно до ОПП «Соціальна та молодіжна робота», розглядаються різні теоретичні аспекти та соціальне законодавство щодо регулювання відносин, які пов'язані із забезпеченням соціальних прав людини і громадянина в Україні та зарубіжних країнах.

Вивчення фахової дисципліни «Соціальні права людини» дозволить сформувати у здобувачів вищої освіти системне уявлення про основоположні принципи та засади інституту соціальних прав людини, їх видове різноманіття, особливості здійснення і забезпечення, систему нормативно-правових актів міжнародного, європейського та національного рівня, охорону та захист соціальних прав людини, що спрямовано на застосовування набутих знань під час здійснення досліджень у межах освітньо-навчальної програми та практичної діяльності.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни «Соціальні права людини» – формування у здобувачів вищої освіти комплексу компетентностей та спеціальних знань стосовно сутності, видового різноманіття та змісту соціальних прав людини і громадянина як частини системи основоположних прав і свобод людини.

Завдання курсу:

– **знати і розуміти:** головні принципи та особливості інституту соціальних прав людини; нормативно-правові засади реалізації соціальних прав людини та громадянина на наднаціональному та національному рівні; базову термінологію щодо регулювання відносин у сфері забезпечення соціальних прав людини; сучасні підходи до розвитку інституту соціальних прав людини з урахуванням тенденції до систематизації соціального законодавства;

– **вміти:** виявляти проблеми у забезпеченні реалізації окремих соціальних прав людини та шляхом аналізу відповідних норм права, які стосуються соціальних відносин, обирати вірний варіант їх вирішення; орієнтуватися в системі нормативно-правових актів соціального спрямування в частині реалізації соціальних прав людини і громадянина; розробляти пропозиції щодо покращення забезпечення соціальних прав людини в Україні на основі кращих світових соціальних стандартів.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

– **Знати і розуміти** теоретичні засади і нормативне вираження соціальних прав людини, **виявляти** їх видові особливості, характер й специфіку їх гарантування, новітні підходи і тенденції розвитку системи соціальних прав

людини в сучасних умовах з метою інтерпретації, формулювання і розв’язання завдань у сфері соціальної роботи; вміти *застосовувати та інтегрувати* набуті теоретичні знання та практичний досвід під час реалізації соціальних прав людини;

– *визначати, аналізувати та оцінювати* існуючі проблеми у сфері реалізації соціальних прав людини; *узагальнювати та пояснювати* механізми реалізації соціальних прав та *пропонувати* найкращі шляхи подолання існуючих проблем в сучасних умовах, *обґрунтовувати* найбільш ефективні методи вирішення проблем щодо реалізації соціальних прав людини з визначенням їх причин і врахуванням наслідків;

– *пропонувати* рішення щодо забезпечення і належної реалізації громадянами різних груп їх соціальних прав; *презентувати* обґрунтовані найкращі варіанти та можливості для захисту соціальних прав людини з метою підвищення рівня соціального добробуту і соціальної безпеки;

– *визначати* публічно-правові інструменти, що впливають на формування і забезпечення соціальних прав людини на національному рівні залежно від культурних, релігійних та етнічних та інших відмінностей, на основі чого вміти *пропонувати* неупереджені дії щодо їх реалізації.

4. Структура курсу

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання		Силабус Презентація курсу Методичні рекомендації Рекомендовані джерела ККР для проведення заліку	–
	Тема 1. Загальні положення про права людини	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	–
	Практичне заняття за темою 1. Загальні положення про права людини	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-3
2	Тема 1. Загальні положення про права людини	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-3
	Практичне заняття за темою 1. Загальні положення про права людини	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-3
3	Тема 2. Поняття та принципи соціальних прав людини	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичне заняття за темою 2. Поняття та принципи соціальних прав людини	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-3
4	Тема 3. Загальні засади міжнародної нормативно-правової регламентації соціальних прав людини	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-3

	Практичне заняття за темою 3. Загальні засади міжнародної нормативно-правової регламентації соціальних прав людини	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-2
5	Тема 4. Загальна характеристика окремих міжнародних правових джерел та соціальних стандартів	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 4. Загальна характеристика окремих міжнародних правових джерел та соціальних стандартів	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-2
6	Тема 5. Місце соціальних прав людини в регіональних системах захисту прав людини (американська, африканська, азійська)	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 5. Місце соціальних прав людини в регіональних системах захисту прав людини (американська, африканська, азійська)	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-2
7	Тема 5. Місце соціальних прав людини в регіональних системах захисту прав людини (американська, африканська, азійська)	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 5. Місце соціальних прав людини в регіональних системах захисту прав людини (американська, африканська, азійська)	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-2
8	Тема 6. Особливості європейської системи захисту соціальних прав людини	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 6. Особливості європейської системи захисту соціальних прав людини	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-2
9	Тема 6. Особливості європейської системи захисту соціальних прав людини	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 6. Особливості європейської системи захисту соціальних прав людини	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-2
10	Тема 7. Конституційно-правове регулювання та гарантування соціальних прав людини в Україні	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-3

	Практичне заняття за темою 7. Конституційно-правове регулювання та гарантування соціальних прав людини в Україні	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-3
11	Тема 7. Конституційно-правове регулювання та гарантування соціальних прав людини в Україні	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 7. Конституційно-правове регулювання та гарантування соціальних прав людини в Україні	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-3
12	Тема 7. Конституційно-правове регулювання та гарантування соціальних прав людини в Україні	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 7. Конституційно-правове регулювання та гарантування соціальних прав людини в Україні	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-3
13	Тема 7. Конституційно-правове регулювання та гарантування соціальних прав людини в Україні	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-2
	Практичне заняття за темою 7. Конституційно-правове регулювання та гарантування соціальних прав людини в Україні	Практичне заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси Презентації індивідуального завдання здобувачів Силабус ККР для проведення заліку	0-40

Індивідуальне завдання полягає в обранні здобувачами вищої освіти однієї із запропонованих тем та її розкриття в письмовому вигляді, а також презентації результатів на практичному занятті. *Форма проведення:* написання, презентація та захист (відповіді на запитання, дискусія) індивідуального завдання перед аудиторією (бажано використовувати MS PowerPoint). *Зміст індивідуального завдання:* здобувач вищої освіти обирає самостійно тему із запропоновано переліку, розкриваючи її зміст, враховуючи сучасний рівень розвитку науки та використовуючи нові підходи й наукові знання. Дослідницький характер реферату полягає у вивченні достатньої кількості джерел, порівнянні теоретичних поглядів учених і практичного досвіду, формулювання висновків і рекомендацій.

Теми індивідуального завдання з дисципліни «Соціальні права людини»

1. Поняття та юридична природа соціальних прав людини.
2. Конституційні соціальні права людини в Україні: поняття та види.
3. Еволюція розвитку соціальних прав людини.

4. Загальна характеристика європейських стандартів соціальних прав людини.
5. Місце соціальних прав людини в міжнародній універсальній системі прав і свобод людини.
6. Захист соціальних прав людини у межах Ради Європи.
7. Міжнародно-правові зобов'язання України щодо захисту соціальних прав.
8. Загальна характеристика соціальних прав людини, закріплених у Європейській соціальній хартії (переглянутій).
9. Особливості регулювання питань щодо соціальної допомоги в Європейському кодексі соціального забезпечення.
10. Європейський стовп соціальних прав і нова політика ЄС у сфері соціальних прав.
11. Місце конституційних соціальних прав людини в системі основних прав і свобод людини і громадянина.
12. Загальні принципи забезпечення конституційних соціальних прав людини в Україні.
13. Механізм реалізації права людини на працю та зайнятість в Україні.
14. Конституційне право на соціальний захист та гарантії його реалізації в Україні.
15. Право на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та гарантії його реалізації в Україні.
16. Забезпечення конституційного права на охорону здоров'я та медичну допомогу в Україні.
17. Право на охорону материнства та його реалізація як одного з елементів системи соціальних прав в Україні.
18. Державна підтримка громадян з особливими потребами, що забезпечує реалізацію конституційного права на соціальний захист в Україні.
19. Забезпечення умов соціального захисту для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні.
20. Механізм захисту соціальних прав людини і громадянина в Україні.
21. Система державних гарантій соціальних прав людини і громадянина в Україні.
22. Загальна характеристика правового забезпечення соціальних прав людини в зарубіжних країнах (обрати самостійно країну/країни).

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджету до за стосунків Microsoft Office: Teams, Moodle.

Інстальований на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами *участі у дискусіях* під час інтерактивних лекцій, виконання та *презентації результатів індивідуального завдання*, зміст якого описано у розділі 4 (участь у дискусіях та презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК (магістр)» (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). Загалом за участь у дискусіях і захист результатів виконання індивідуального завдання отримується максимум 50 балів.

Практичні роботи (індивідуальні завдання, розподіл балів див. у табл. розділу 4) виконуються під час практичних занять (презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК (магістр)» (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). При несвоєчасному здаванні практичної роботи оцінка знижується вдвічі. У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується максимум 50 балів.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
50	50	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться підсумкове оцінювання (залік) під час сесії. Якщо здобувач не здав у письмовій формі виконаних індивідуальних завдань (дві практичні роботи), він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Залік проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з 60 тестових завдань із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 1 бал (разом 60 балів) та 10 тестових завдань з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (разом 40 балів), зокрема:

- 4 бали – відповідність еталону;
- 3 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 2 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкриті;
- 1 бал – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»:

http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути

виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на НТУ Microsoft Office та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

Оцінки неможливо отримати під час консультацій або інших додаткових годин спілкування з викладачем. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно – в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здобувачі вищої освіти має право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму буде розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Боднарук М. І., Орловський О. Я., Бурка А. В. Право соціального захисту : навч.-метод. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 184 с.
2. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Право в публічному управлінні» / уклад. І. Д. Шумляєва. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2021. 40 с.
3. Мокрицька Н. П. Право соціального забезпечення : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 536 с.
4. Права людини у міжнародному праві : підручник / за заг. ред. А. В. Войціховського ; [Бакумов О. С., Варунц Л. Д., Войціховський А. В., Гудзь Т. І. та ін.]. Харків : ООО «Планета- Принт», 2021. 404 с.
5. Право соціального забезпечення : навч. посіб. / Г. І. Чанишева, І. В. Лагутіна, К. В. Бориченко, В. С. Тарасенко, Є. В. Краснов, О. С. Щукін, А. О. Гудзь, О. В. Корнілова ; за заг. ред. Г. І. Чанишевої. Одеса, 2022. 266 с.
6. Право соціального забезпечення : підруч. / [О. М. Ярошенко, А. М. Слюсар, І. А. Ветухова та ін.] ; за заг. ред. О. М. Ярошенка. Харків : Право, 2019. 376 с.
7. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навч. посіб. Чернігів : ПАТ «ПВК «Десна», 2016. 692 с.
8. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод : навч. посіб. / О. В. Сердюк, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2018. 374с
9. Тертишник В. М. Права і свободи людини : підруч. Київ : Алерта, 2022. 432 с.
10. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн : академічний курс. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 224 с.

Додаткові

1. Актуальні проблеми соціального права в Україні : зб. наук. пр. / за ред. М. І. Іншина, В. І. Щербини, С. Я. Вавженчука; відпов. ред. І. С. Сахарук. Харків: «Юрайт», 2017. 282 с.
2. Аракелян М.Р. Міжнародно-правовий захист прав людини : навч.-метод. посіб. Одеса : 2019. 194 с.
3. Бориченко К. В. Юридичний механізм забезпечення права на соціальний захист: проблеми теорії та практики : монографія. Київ : Фенікс, 2019. 552 с.
4. Головатий С. Про людські права. Лекції. Київ: Дух і Літера, 2016. 760 с.
5. Гудзь А. О. Недержавне соціальне забезпечення як окрема форма соціального захисту населення в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2021. № 3. С. 78–82.
6. Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини : навч. посіб. 3-тє вид., стереот. Київ : Алерта, 2016. 488с.
7. Міжнародний захист прав людини : навчальний посібник / кол. авторів ; за ред. О. Б. Онишко. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 540 с.
8. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини : навч.-метод. посіб. / за ред. О. В. Бігняка. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 168 с.
9. Сердюк О. В., Трагнюк О. Я., Яковюк І. В. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод : навч. посіб. Київ : Право, 2018. 374 с.
10. Синчук С.М. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти : монографія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 421 с.
11. Сирота І. М. Право соціального забезпечення та гарантії здійснення соціального захисту. *Юридичний вісник*. 2017. № 2. С. 73–78.
12. Тимчишин Т. М. Соціальна права людини в Європейському Союзі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 1. URL : <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2994/1/%d1%82%d0%b8%d0%bc%d1%87%d0%b8%d1%88%d0%b8%d0%bd%202.pdf>
13. Ткачук О. С. Класифікація елементів права на справедливий суд: національна теорія та практика Європейського Суду з прав людини. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2016. Вип. 1. С. 71–77.
14. Чернищ А. Р. Форми та заходи соціального забезпечення молоді. *Право і суспільство*. 2022 №4. С. 244–251.
15. Шум Ю.М. Особливості соціального захисту молоді в Україні. *Актуальні питання публічного та приватного права в контексті системних реформ* : матеріали наук.-практ. конф. (14-15 травня 2021 р.). Херсон : Видавництво «Молодий вчений», 2021. С. 55-61.
16. Шумляєва І. Міжнародні та європейські засади забезпечення соціальних прав людини органами публічної влади. *Аспекти публічного управління*. 2023. № 1 (11). С. 26–34.
17. Шумляєва І. Д. Забезпечення захисту прав і свобод людини у контексті реформування інститутів судової влади України. *Публічне управління та*

- адміністрування в сучасних умовах* : матеріали 3-ї міжнар. наук-практ. конф. (м. Дніпро, 28 квітня 2022 р.). Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2022. С. 63–64.
18. Шумляєва І. Реалізація соціальних прав людини на регіональному та місцевому рівні в Україні. Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Дніпро, 4 травня 2023). / за заг. ред. І. А. Чикаренко, Т. В. Маматової. Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2023. С. 241–244.
19. Шумляєва І. Д. Європейські підходи до державного гарантування і забезпечення соціальних прав громадян на національному рівні. *Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи* : зб. статей і тез доповідей за матеріалами Х Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Кам'янське, смт. Петриківка 01-02 червня 2023 р.) / відп. за вип. К. Ю. Богомаз. Кам'янське : ДДТУ, 2023. С. 112–115. URL : <https://www.dstu.dp.ua/uni/index.html#science>

Нормативні документи

1. Конституція України від 28.06.1996 № **254к/96-ВР**. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Загальна декларація прав людини : прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
3. Європейська конвенція з прав людини : ратиф. Законом України від 17.07.1997 № 475/97. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text.
5. Європейський кодекс соціального забезпечення (переглянутий) (ETS N 139) від 6.11.1990. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_651#Text.
6. Європейська соціальна хартія (переглянута). Страсбург 03.05.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text.
7. Про встановлення міжнародної системи збереження прав у галузі соціального забезпечення : Конвенція МОП від 21.06.1982 р. № 157. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_012#Text.
8. Про мінімальні норми соціального забезпечення : Конвенція МОП від 28.06.1952 № 102 : ратиф. із заявою Законом України від 16.03.2016 № 1024-VIII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_011#Text
9. Конвенція про рівноправність громадян країни та іноземців та осіб без громадянства в галузі соціального забезпечення : Конвенція МОП від 28.06.1962 № 118. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/MU62001>.

10. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80#Text>.
11. Про державні соціальні стандарти та про державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10.2000 р. № 2017-ІІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>.
12. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю : Закон України від 18.05.2004 р. № 1727-ІV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1727-15#Text>.
13. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. № 1716-ВІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>.
14. Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 р. № 2866-ІV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.
15. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21.03.1991 р. № 875-ХІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>.
16. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-ІV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>.
17. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 р. № 2811-ХІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text>.
18. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України від 01.06.2000 р. № 1768-ІІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>.
19. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : Закон України від 16.11.2000 р. № 2109-ІІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14#Text>.
20. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13.01.2005 р. № 2342-ІV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>.
21. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-ХІV (в ред. Закону від 28 груд. 2014 р. № 77-ВІІІ, нова редакція Закону з 1.01.2023 р.). Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>.
22. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

23. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : Закон України від 24.01.1995 р. № 20/95-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
24. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей : Закон України від 02.06.2005 р. № 2623-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15#Text>.
25. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні : Закон України від 16.12.1993 р. № 3721-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12#Text>.
26. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.
27. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06.10.2005 р. 2961-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>.
28. Про систему екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112 : Закон України від 13.03.2012 р. № 4499-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4499-17#Text>.
29. Про соціальні послуги : Закон України 17.01.2019 р. № 2671-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>.
30. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 р. № 2011-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>.
31. Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк : Закон України від 17.03.2011 р. № 3160-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-17#Text>.
32. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>.
33. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Закон України від 28.02.1991 р. № 796-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12#Text>.
34. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 29. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
35. Методичні рекомендації щодо впровадження інтегрованої системи соціального захисту : наказ Міністерства соціальної політики України від 25.02.2019 р. № 282. URL : <https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/912/91199/files/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%20%D0%9C%D0%A1%D0%9F%20282.pdf>.
36. Методичні рекомендації щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення : наказ Міністерства соціальної політики України від 19.01.2016 р. № 26. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0026739-16#Text>.

- 37.Деякі питання адміністрування надання місцевими державними адміністраціями і територіальними громадами соціальної підтримки у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей : наказ Міністерства соціальної політики України від 30.12.2020 р. № 868. URL: <https://www.msp.gov.ua/documents/5908.html>.
- 38.Про затвердження Класифікатора соціальних послуг: наказ Міністерства соціальної політики України від 23.06.2020 р. № 429 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text>.
- 39.Державний стандарт денного догляду : наказ Мінсоцполітики України від 30.07.2013 р. № 452. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1363-13#Text>.
- 40.Державний стандарт догляду вдома : наказ Мінсоцполітики України від 13.11.2013 №760). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1990-13/print1382879643696867>.
- 41.Державний стандарт консультивання : наказ Мінсоцполітики України від 02.07.2015 р. № 678. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15>.
- 42.Державний стандарт надання притулку бездомним особам : наказ Мінсоцполітики України від 13.08.2013 № 495. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1447-13/print1389886681984196>.
- 43.Державний стандарт паліативного догляду : наказ Мінсоцполітики України від 29.01.2016 № 58. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0247-16>.
- 44.Державний стандарт соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах : наказ Мінсоцполітики України від 31.03.2016 р. № 318. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0621-16#n13>.
- 45.Державний стандарт соціальної адаптації : наказ Мінсоцполітики України від 18.05.2015 № 514. URL <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0665-15>.
- 46.Державний стандарт соціальної інтеграції та реінтеграції бездомних осіб : наказ Мінсоцполітики України від 19.09.2013 № 596. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1671-13/print1389886681984196>.
- 47.Державний стандарт соціальної послуги кризового та екстреного втручання : наказ Мінсоцполітики України від 01.07.2016 № 716. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0990-16>.
- 48.Державний стандарт соціальної послуги підтриманого проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю : наказ Мінсоцполітики України від 07.06.2017 № 956. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0806-17#Text>.
- 49.Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації) : наказ Мінсоцполітики України від 17.08.2016 № 892. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16>.
- 50.Державний стандарт стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності : наказ

Мінсоцполітики України від 29.02.2016 р. № 198. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0432-16>.

51. Global agenda 2020-2030. URL: <https://www.iassw-aiets.org/global-agenda/global-agenda-2020-2030//>

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. Офіційний веб-портал парламенту України. URL : <https://www.rada.gov.ua/>.
2. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL : <https://www.kmu.gov.ua/>.
3. Міністерство соціальної політики України. Офіційний веб-портал. URL : <https://www.msp.gov.ua/>.
4. Міністерство юстиції України. URL : <https://minjust.gov.ua/>.
5. Судова влада України. URL : <https://court.gov.ua/>.
6. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Офіційний веб-портал. URL : <https://ombudsman.gov.ua/>.
7. Національна соціальна сервісна служба України. Офіційний веб-портал. URL : <https://nssu.gov.ua/>.
8. Портал Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu>.
9. Організація Об'єднаних Націй. Офіційний сайт. URL : <https://ukraine.un.org/uk>.
10. Агентство УВКБ ООН в Україні (UNHCR). URL : <https://www.unhcr.org/ua/#/>
11. Управління Верховного комісара ООН з прав людини. URL : https://www.ohchr.org/ru/ohchr_homepage.
12. Міжнародний суд ООН. URL : <https://www.icj-cij.org/ru>.
13. European Court of Human Rights (HUDOC). URL : <https://www.echr.coe.int//>.
14. European Committee of Social Rights. Council of Europe. URL : <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/european-committee-of-social-rights/>.
15. Ліга 360. Режим доступу : <https://ips.ligazakon.net/>.